आजचे पंचांग

दिनांक : ८ सप्टेंबर २०२६ वार : मंगळवार माह (अमावस्यांत) : श्रावण माह (पूर्णिमांत) : भाद्रपद ऋतु : शरद आयन : दक्षिणायन पक्ष : कृष्ण पक्ष तिथी : ड्दशी तिथी (दुपारी ०२:४२ पर्यंत) त्यानंतर त्रयोदशी तिथी नक्षत्र : पुष्य नक्षत्र (सायंकाळी ०४:३८ पर्यंत) त्यानंतर आश्लेषा नक्षत्र योग : परिघ योग (९ सप्टेंबर रात्री १२:३९ पर्यंत) त्यानंतर शिवा योग करण : तैतुला करण (दुपारी ०२:४२ पर्यंत) त्यानंतर गराजा करण

दैनिक

राज्य लोकतंत्र

नवी दिशा... नवे विचार...

हॉटेल शेरटन ग्रँडवर गुन्हा दाखल

पुणे : परदेशी नागरिक पंचतारांकित हॉटेलमध्ये वास्तव्याला आले असतानाही वेळेत पोलिसांकडे माहिती न देणार्या जे डब्ल्यु मेरियट आणि हॉटेल शेरटन ग्रॅन्ड या दोन हॉटेलवर पोलिसांनी गुन्हा दाखल केला आहे. विशेष शाखेचे पोलीस उपायुक्त प्रशांत अमृतकर यांनी सर्वांना आदेश दिला होता की, आपल्याकडे राहण्यास आलेल्या व्यक्ती, भाडेकरु यांची माहिती पोलिसांना बंधनकारक आहे. अशी माहिती न देणार्यांवर कारवाई करण्याची मोहिम संपूर्ण पुणे शहरात सुरु केली आहे.

आरएनआय : MAHMAR/2021/85884 | मंगळवार, दि. ८ सप्टेंबर २०२६ | वर्ष - १ | अंक - ३४१ | पाने - ४ | पुणे/पिंपरी-चिंचवड

सारांश वृत्त

शिवनेरीच्या पायथ्याशी 'लँड जिहाद'चा आरोप; पुरावे कुठे?

सोमय्यांच्या दाव्याने राजकारण तापले, प्रशासनावर गंभीर सवाल!

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

पुणे । प्रतिनिधी

छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या इतिहासाची साक्ष देणाऱ्या शिवनेरी किल्ल्याच्या पायथ्याशी कथित बांधकामाचा मुद्दा आता थेट राजकीय संघर्षाच्या केंद्रस्थानी आला आहे. भाजपचे माजी खासदार किरीट सोमय्या यांनी या परिसरात 'लँड जिहाद' सुरू असल्याचा खळबळजनक आरोप केला असून, प्रशासन आणि पुरातत्त्व विभागाच्या कार्यपद्धतीवर गंभीर प्रश्न उपस्थित केले आहेत.

सोमय्या यांनी सोमवारी शिवनेरीच्या पायथ्याशी जाऊन संबंधित बांधकामाची पाहणी केली. किल्ल्याच्या १०० मीटर परिसरात बांधकामास परवानगी नसल्याचा दावा करत त्यांनी कथित अनधिकृत बांधकाम तातडीने हटवण्याची मागणी केली. गेल्या दोन-चार वर्षांत या भागात बांधकामे होत असतानाही प्रशासन, महसूल, वन विभाग, पोलीस आणि पुरातत्त्व विभागाने कारवाई का केली नाही, असा सवाल त्यांनी उपस्थित केला.

याहून गंभीर आरोप म्हणजे, किल्ल्याच्या पायथ्याशी दर्गा आणि कब्रस्तान असल्याचे भासवण्याचा प्रयत्न केला जात असल्याचा दावा सोमय्या यांनी केला. २०१२ ते २०१८ या कालावधीतील उपग्रह छायाचित्रे आणि गुगल मॅप्सच्या आधारे या ठिकाणी पूर्वी असे बांधकाम नव्हते, असे पुरावे प्रशासनाला दिल्याचा त्यांचा दावा आहे.

मात्र, या संपूर्ण प्रकरणात एक महत्त्वाचा प्रश्न अनुत्तरित आहे'लँड जिहाद' हा आरोप नेमक्या कोणत्या अधिकृत पुराव्याच्या आधारावर करण्यात आला आहे? संबंधित जमीन एका हिंदू व्यक्तीच्या मालकीची असल्याचे सोमय्या स्वतः सांगत असतील, तर मग या प्रकरणामागील कथित धार्मिक कटाचे स्वरूप नेमके काय, याचे स्पष्टीकरणही अपेक्षित आहे.

आठवडाभरात कारवाई न झाल्यास हिंदू संघटनांच्या माध्यमातून आंदोलन करण्याचा इशारा सोमय्या यांनी दिला आहे. मंत्रालयात पुढील आठवड्यात बैठक घेऊन अधिकाऱ्यांकडून स्पष्टीकरण मागितले जाणार आहे.

ऐतिहासिक वारसा जपण्याची मागणी रास्त; पण त्यासाठी धार्मिक आरोपांपेक्षा अधिकृत पुरावे आणि कायदेशीर कारवाई आवश्यक आहे. आता प्रशासन या आरोपांची चौकशी करून सत्य जनतेसमोर आणणार का, हा खरा सवाल आहे.

एनएसएचा 'धडा' की संविधानाची गळचेपी? नोएडा प्रशासनाला न्यायालयाची चपराक; अधिकाऱ्यांच्या भूमिकेवर गंभीर प्रश्न

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

प्रयागराज/नोएडा : प्रतिनिधी

एखाद्या विद्यार्थिनीने आंदोलनात सहभाग घेतला म्हणून तिच्यावर राष्ट्रीय सुरक्षा कायदा (NSA) लावून तब्बल पाच महिने तुरुंगात ठेवणे ही कायद्याची अंमलबजावणी आहे की सत्तेचा धाक निर्माण करण्याचा प्रयत्न? आकृती चौधरी प्रकरणात अलाहाबाद उच्च न्यायालयाच्या कठोर निरीक्षणांमुळे हा प्रश्न पुन्हा ऐरणीवर आला आहे.

२४ वर्षीय विधी शाखेची विद्यार्थिनी आणि कार्यकर्ती आकृती चौधरी हिला नोएडातील कामगार आंदोलनानंतर अटक करण्यात आली होती. त्यानंतर तिच्यावर NSA अंतर्गत नजरकैद करण्यात आली. मात्र उच्च न्यायालयाने ही कारवाई रद्द करत प्रशासनाच्या भूमिकेवर गंभीर प्रश्न उपस्थित केले.

न्यायालयाच्या निरीक्षणानुसार, कारवाईचा उद्देश केवळ कायदा-सुव्यवस्था राखणे नसून 'धडा शिकवणे' आणि इतरांना त्यांच्या घटनात्मक अधिकारांचा वापर करण्यापासून परावृत्त करणे असा असल्याचे दिसून आले. जर प्रशासनाने खरोखरच आंदोलन किंवा सरकारविरोधी भूमिका दडपण्यासाठी राष्ट्रीय सुरक्षा कायद्याचा वापर केला असेल, तर हा प्रकार लोकशाहीच्या मूलभूत तत्त्वांनाच आव्हान देणारा ठरतो.

न्यायालयाने प्रशासनाला आणखी एक मूलभूत आठवण करून दिलीअधिकारी संविधान आणि जनतेला बांधील असतात; ते कोणत्याही राजकीय सत्तेचे बाहुले नसतात. ही टिप्पणी केवळ एका प्रकरणापुरती मर्यादित नाही. प्रशासकीय अधिकारांचा वापर

करताना अधिकाऱ्यांनी कायदा, पुरावे आणि घटनात्मक मर्यादा यांचाच आधार घेतला पाहिजे, हा त्यामागचा स्पष्ट संदेश आहे.

या प्रकरणात न्यायालयाने नजरकैद रद्द करण्याबरोबरच आकृती चौधरीला पाच लाख रुपयांची भरपाई देण्याचे आदेश दिल्याचे सांगितले जाते.

विशेष म्हणजे, ही रक्कम सरकारी तिजोरीतून न देता संबंधित अधिकाऱ्यांच्या वैयक्तिक पगारातून वसूल करण्याचे निर्देश देण्यात आल्याचा दावा आहे. असा आदेश प्रशासनाच्या निर्णयक्षमतेवर न्यायालयाने व्यक्त केलेल्या गंभीर नाराजीचे द्योतक आहे.

मात्र या संपूर्ण प्रकरणाचा राजकीय अर्थ लावताना संयम आवश्यक आहे. जिल्हाधिकारी मेधा रूपम यांनी भाजपच्या बाजूने किंवा राजकीय दबावाखाली कारवाई केली, असा निष्कर्ष काढण्यासाठी स्वतंत्र आणि ठोस पुरावे आवश्यक आहेत. त्याचप्रमाणे त्या कोणाच्या नातेवाईक आहेत, या आधारावर त्यांच्या प्रशासकीय निर्णयांची वैधता ठरवणेही योग्य नाही. खरा प्रश्न व्यक्तीचा नाही, व्यवस्थेचा आहे. आंदोलन करणाऱ्या विद्यार्थ्याला किंवा कार्यकर्त्याला असहमती व्यक्त केल्याची शिक्षा मिळणार असेल,

तर संविधानातील अभिव्यक्ती आणि शांततापूर्ण आंदोलनाचे अधिकार कागदावरच उरतील. न्यायालयाचा संदेश त्यामुळे स्पष्ट आहेप्रशासनाला अमर्याद अधिकार नाहीत. कायद्याच्या नावाखाली संविधानाची मर्यादा ओलांडली, तर न्यायालय हस्तक्षेप करेल. लोकशाहीत अधिकारी सत्तेचे रक्षक नसतात; ते संविधानाचे विश्वस्त असतात. आकृती चौधरी प्रकरणाने हीच विसरलेली रेषा पुन्हा ठळक केली आहे.

विद्यार्थी रस्त्यावर आल्यानंतरच खुलासा का? 'पुरावा द्या, राजीनामा देईन' म्हणणाऱ्या MPSC अध्यक्षांनी आधी विश्वासात का घेतले नाही?

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

मुंबई : प्रतिनिधी

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या औषध निरीक्षक परीक्षेच्या प्रश्नपत्रिका फुटीच्या प्रकरणावर अध्यक्ष विवेक भीमनवार यांनी आता सविस्तर स्पष्टीकरण देत, माझ्याविरोधात कुणी एक जरी पुरावा दिला, तर एक क्षणही पदावर राहणार नाही, असे आव्हान दिले आहे. मात्र या स्पष्टीकरणाने काही प्रश्नांची उत्तरे मिळण्याऐवजी एक मूलभूत प्रश्न अधिक तीव्र झाला आहेविद्यार्थ्यांचा संताप आंदोलनाच्या रूपात रस्त्यावर येण्यापूर्वी त्यांना विश्वासात का घेतले गेले नाही?

प्रश्नपत्रिका फुटीचा प्रकार अध्यक्षपदाची सूत्रे स्वीकारण्यापूर्वीचा असल्याचा भीमनवार यांचा दावा आहे. आयोगाला तक्रार मिळताच पोलिसांत तक्रार दाखल करण्यात आली आणि तपास सुरू असल्याचेही त्यांनी सांगितले. ही भूमिका वस्तुस्थितीच्या दृष्टीने योग्य असू शकते. परंतु स्पर्धा परीक्षांच्या व्यवस्थेत विद्यार्थ्यांसाठी केवळ हा प्रकार माझ्या कार्यकाळापूर्वीचा आहे एवढे स्पष्टीकरण पुरेसे नसते.

कारण पेपरफुटीचा फटका कोणाला बसतो? आयोगाला नव्हे, तर वर्षानुवर्षे अभ्यास करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना. परीक्षा रद्द होण्याची शक्यता, निकाल लांबणे, पुन्हा परीक्षा देण्याचा खर्च, वयाची मर्यादा आणि मानसिक ताणया सगळ्याचा भार विद्यार्थ्यांवर पडतो. त्यामुळे अशा गंभीर प्रकरणात आयोगाने सुरुवातीपासूनच विद्यार्थ्यांना स्पष्ट माहिती देणे, त्यांच्या प्रश्नांना उत्तरे देणे आणि तपासाच्या प्रगतीबाबत पारदर्शक संवाद ठेवणे अपेक्षित आहे.

भीमनवार यांनी त्यांच्या कार्यकाळातील ८ स्पर्धा परीक्षा आणि ७६ सरळसेवा चाळणी परीक्षा, म्हणजे एकूण ८४ परीक्षा यशस्वीपणे घेतल्याचा दाखला दिला आहे. निकाल १८ ते २१ दिवसांत जाहीर करण्याची क्षमता निर्माण झाल्याचेही त्यांनी सांगितले. हे कामकाजातील सुधारणा असतील तर त्याचे निश्चितच स्वागत झाले पाहिजे. पण ८४ परीक्षा सुरळीत झाल्या म्हणून एका प्रश्नपत्रिका फुटीच्या प्रकरणातील पारदर्शकतेचा प्रश्न संपत नाही.

आयोगाची प्रतिष्ठा ही केवळ वेळेत निकाल जाहीर करण्याने निर्माण होत नाही. ती निर्माण होते प्रश्नपत्रिका सुरक्षित असल्याच्या विश्वासातून. विद्यार्थ्यांना आयोगावर विश्वास वाटतो की त्यांच्या मेहनतीचा सौदा कुणाच्या गैरप्रकारामुळे होणार नाही.

म्हणूनच अध्यक्षांनी पुरावा द्या, राजीनामा देईन असे म्हणण्याऐवजी एक पाऊल पुढे जाऊन विद्यार्थ्यांच्या प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर देऊ अशी हमी देणे अधिक महत्त्वाचे ठरले असते. आरोप राजकीय आहेत की वैयक्तिक, यापेक्षा विद्यार्थ्यांच्या मनातील संशय दूर करणे आयोगाची प्राथमिक जबाबदारी आहे.

राज्य सरकारने स्वतंत्र उच्चाधिकार समिती नेमली आहे, आयोगानेही उच्चस्तरीय समिती स्थापन केली आहे. मग या दोन्ही समित्यांचे कामकाज, निष्कर्ष आणि जबाबदारी निश्चित करण्याची प्रक्रिया विद्यार्थ्यांसमोर कितपत पारदर्शकपणे मांडली जाणार, हा प्रश्न आहे.

विद्यार्थ्यांचा आक्रोश सुरू झाल्यानंतर खुलासा करण्याची वेळ का यावी? हा प्रश्न केवळ भीमनवारांना नव्हे, तर संपूर्ण प्रशासकीय व्यवस्थेला आहे.

MPSC ही विद्यार्थ्यांच्या भवितव्याशी जोडलेली संस्था आहे. त्यामुळे तिची प्रतिष्ठा वाचवण्याचा सर्वोत्तम मार्ग आरोपांना प्रत्युत्तर देणे नाही; तर विद्यार्थ्यांना आंदोलनाची वेळच येऊ न देणे हा आहे. आयोगाने आता 'आमच्यावर विश्वास ठेवा' एवढे सांगण्यापेक्षा तो विश्वास कृतीतून कमवण्याची वेळ आली आहे.

दोन्ही राष्ट्रवादींच्या विलिनीकरणासाठी भाजपची 'मध्यस्थी'? पवार कुटुंबावर दबावाच्या चर्चांनी महाराष्ट्राच्या राजकारणात खळबळ!

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

मुंबई । प्रतिनिधी

महाराष्ट्राच्या राजकारणात पुन्हा एकदा पवार कुटुंबाभोवती सत्तेच्या समीकरणांची चर्चा रंगली आहे. राष्ट्रवादी काँग्रेसचे अजित पवार गट आणि राष्ट्रवादी काँग्रेस शरदचंद्र पवार गट पुन्हा एकत्र आणण्यासाठी भाजपकडून हालचाली सुरू असल्याची माहिती सूत्रांकडून समोर येत आहे. विशेष म्हणजे, एका बाजूला सुनेत्रा पवार आणि पार्थ पवार यांच्याशी चर्चा सुरू असल्याचे सांगितले जात असतानाच दुसरीकडे शरद पवार गटाशीही जवळीक वाढवण्याचे प्रयत्न सुरू असल्याची चर्चा आहे.

सूत्रांच्या दाव्यानुसार, सुनेत्रा पवार आणि पार्थ पवार यांचा संभाव्य विलिनीकरणाला विरोध असल्याचे बोलले जात आहे. मात्र, प्रफुल्ल पटेल, सुनील तटकरे, छगन भुजबळ यांच्यासह राष्ट्रवादीतील काही मंत्री आणि आमदार विलिनीकरणाच्या बाजूने असल्याची चर्चा आहे. त्यामुळे राष्ट्रवादीच्या अंतर्गत संघर्षाला आता वेगळे राजकीय वळण मिळण्याची शक्यता आहे.

याच पार्श्वभूमीवर मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या 'वर्षा' निवासस्थानी सुनेत्रा पवार, पार्थ पवार आणि जय पवार यांच्यासोबत बैठक झाल्याची माहिती समोर आली आहे. या बैठकीत राष्ट्रवादीचे भविष्यातील नेतृत्व आणि दोन्ही गटांच्या संभाव्य एकत्रीकरणावर चर्चा झाल्याचे सूत्रांचे म्हणणे आहे.

मात्र, सर्वात मोठा प्रश्न आहेही खरोखर पवार कुटुंबाची राजकीय गरज आहे की भाजपच्या व्यापक सत्तासमीकरणाचा भाग?

अजित पवार यांच्या निधनानंतर त्यांच्या गटाच्या नेतृत्वाचा प्रश्न निर्माण झाला आहे. पक्षाचे चिन्ह आणि संघटनात्मक नियंत्रणाचा मुद्दाही आता नव्या समीकरणात महत्त्वाचा ठरणार आहे. दुसरीकडे, शरद पवार यांच्या नेतृत्वाखालील गट स्वतंत्र राजकीय अस्तित्व टिकवून आहे.

जमीन आधी, मंजुरी नंतर? सर्वोच्च न्यायालयाचा निर्णय कचरा व्यवस्थापनाला नवी गती देणारा

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

वेगाने वाढणाऱ्या शहरांसमोर कचरा व्यवस्थापनाचे आव्हान दिवसेंदिवस गंभीर होत आहे. विशेषतः रुग्णालयांमधून निर्माण होणाऱ्या जैववैद्यकीय कचऱ्याची सुरक्षित विल्हेवाट हा सार्वजनिक आरोग्य आणि पर्यावरण या दोन्हींसाठी अत्यंत महत्त्वाचा विषय आहे. अशा पार्श्वभूमीवर सर्वोच्च न्यायालयाने कॉमन बायो-मेडिकल वेस्ट ट्रीटमेंट फॅसिलिटी (उइथढ्ङ) उभारण्यासाठी पर्यावरण मंजुरीच्या प्राथमिक टप्प्यावर संबंधित जमिनीचा पूर्वताबा किंवा मालकी असणे बंधनकारक नसल्याचे स्पष्ट केले आहे.

न्यायमूर्ती जे. बी. पारडीवाला आणि न्यायमूर्ती मनोज मिश्रा यांच्या खंडपीठाने मेसर्स पुनश्चक्रण प्रायव्हेट लिमिटेड विरुद्ध इंडोटेक वेस्ट सोल्युशन्स व इतर प्रकरणात हा निर्णय दिला. न्यायालयाने राष्ट्रीय हरित लवादाचा (छ्ढ) यापूर्वीचा याउलट दृष्टिकोन बाजूला ठेवला.

या निर्णयाचा सर्वात महत्त्वाचा पैलू म्हणजे पर्यावरण मंजुरीची प्रक्रिया आणि जमिनीचा अंतिम ताबा हे दोन स्वतंत्र टप्पे आहेत, हे न्यायालयाने स्पष्ट केले. पर्यावरण प्रभाव मूल्यांकन (एखअ) अधिसूचना, २००६ अंतर्गत प्राथमिक टप्प्यावर संभाव्य जागा निश्चित करून ऋॲ-१ डरे अर्ज करता येतो. त्या वेळी अर्जदाराकडे जमिनीची अंतिम मालकी असणे आवश्यक नाही.

याचा अर्थ पर्यावरणीय नियम शिथिल झाले असा अजिबात नाही. उलट, एखाद्या प्रस्तावित प्रकल्पाची पर्यावरणीय व्यवहार्यता आधी तपासण्याचा मार्ग खुला होतो. जमीन ताब्यात घेण्यापूर्वीच प्रकल्प पर्यावरणीय निकषांवर योग्य आहे की नाही, हे निश्चित करण्याची प्रक्रिया सुरू होऊ शकते.

वेगाने वाढणाऱ्या शहरांमध्ये जैववैद्यकीय कचऱ्याची निर्मिती वाढत असताना अशा सुविधांची उभारणी अनावश्यक प्रशासकीय अडथळ्यांमुळे वर्षानुवर्षे रखडणेही सार्वजनिक हिताचे नाही. रुग्णालयांचा कचरा योग्य पद्धतीने प्रक्रिया न झाल्यास त्याचा थेट परिणाम नागरिकांच्या आरोग्यावर आणि पर्यावरणावर होऊ शकतो. त्यामुळे आवश्यक सुविधा उभारण्यासाठी परवानगी प्रक्रियेत तर्कसंगत सुलभता असणे गरजेचे आहे. मात्र या निर्णयाचा अर्थ 'कुठेही कचरा प्रकल्प उभारा' असा काढणे धोकादायक ठरेल. पर्यावरणीय परिणामांचे मूल्यमापन, स्थानाची उपयुक्तता, प्रदूषण नियंत्रणाच्या अटी आणि स्थानिक पर्यावरणाचे संरक्षण याकडे कोणतीही तडजोड होता कामा नये. खरा मुद्दा म्हणजे विकासाला विरोध करणे नव्हे, तर विकासाची प्रक्रिया अधिक शास्त्रीय आणि पारदर्शक करणे. जमीन ताब्याची अट प्राथमिक टप्प्यावर नसल्यामुळे प्रकल्पांचा पर्यावरणीय अभ्यास लवकर सुरू होऊ शकतो. त्यामुळे शहरीकरणाच्या वेगाला आवश्यक पायाभूत सुविधा मिळण्याची शक्यता वाढते.

सर्वोच्च न्यायालयाचा हा निर्णय म्हणूनच केवळ जमीन आणि पर्यावरण मंजुरीपुरता मर्यादित नसून, 'सुलभ परवानगी आणि कठोर पर्यावरणीय उत्तरदायित्व' यांचा समतोल साधण्याचा प्रयत्न म्हणून पाहता येईल.

'हिंदू राष्ट्र' की ग्लोबल इमेज मेकओव्हर? भागवतांच्या लंडनमधील सेक्युलर सूरामागे दबाव की रणनीती?

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

लंडन : वृत्तसेवा

'हिंदू राष्ट्र' म्हणजे विशिष्ट धर्म किंवा उपासना नव्हे, तर विविधतेचा स्वीकार करणारी वृत्ती आहे, असे राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे सरसंघचालक मोहन भागवत यांनी लंडनमधील कार्यक्रमात स्पष्ट केले. 'आम्ही बरोबर आहोत आणि तुम्हीही बरोबर आहात', धर्मांतराची गरज नाही, प्रत्येकाचा मार्ग वेगळा असला तरी अंतिम ध्येय एक असू शकते, अशा भूमिका त्यांनी मांडल्या. प्रश्न एवढाच हा खरोखरच विचारांतील व्यापक बदल आहे की जागतिक व्यासपीठावर संघाची प्रतिमा मवाळ आणि स्वीकारार्ह करण्याचा प्रयत्न?

भागवत यांच्या वक्तव्याकडे केवळ एका भाषणाच्या चौकटीत पाहणे कठीण आहे. संघाच्या शताब्दी वर्षानिमित्त जगभर संपर्क वाढविण्याची मोहीम सुरू असताना ब्रिटनसारख्या बहुविध समाजात 'हिंदू राष्ट्र' या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण देताना धार्मिक वर्चस्वापेक्षा विविधतेचा स्वीकार, सहअस्तित्व आणि स्थानिक राष्ट्राशी निष्ठा यावर भर देणे राजकीयदृष्ट्या महत्त्वाचे ठरते.

विशेषतः ब्रिटन आणि भारताच्या हितसंबंधांत भविष्यात संघर्ष निर्माण झाला तर ब्रिटनमध्ये राहणाऱ्या हिंदूंनी कोणाची बाजू घ्यावी, या प्रश्नाला भागवत यांनी दिलेले उत्तर लक्षवेधी आहे. ब्रिटिश हिंदू आपल्या 'कर्मभूमी'शी गद्दारी करणार नाहीत आणि अशा परिस्थितीत ब्रिटनला पाठिंबा देतील, असे त्यांनी स्पष्ट केले. म्हणजेच हिंदुत्वाची व्याख्या करताना परदेशात राहणाऱ्या हिंदूंना त्यांच्या वास्तव्याच्या देशाशी निष्ठा ठेवण्याची मुभा नव्हे, तर स्पष्ट मान्यता दिली जात आहे.

मग हा बदल नेमका कशाचा संकेत आहे?

संघावर भारतात सातत्याने धार्मिक ध्रुवीकरण, अल्पसंख्याकांविषयीची भूमिका आणि 'हिंदू राष्ट्र' संकल्पनेवरून प्रश्न उपस्थित होत असतात. अशा पार्श्वभूमीवर आंतरराष्ट्रीय स्तरावर संघाची प्रतिमा कशी दिसते, हा मुद्दा त्याच्यासाठी निश्चितच महत्त्वाचा आहे. लंडनमध्ये सुमारे २० संघटनांनी कार्यक्रमाला विरोध केल्याने हा प्रश्न आणखी ठळक झाला. त्यामुळे भागवतांचा 'विविधतेचा स्वीकार' हा संदेश संघाच्या जागतिक प्रतिमेला अधिक समावेशक दाखविण्याच्या प्रयत्नाचा भाग आहे का, अशी चर्चा होणे स्वाभाविक आहे.

मात्र यातील विरोधाभासही दुर्लक्षित करता येणार नाही. 'हिंदू राष्ट्र' ही संकल्पना जर धर्म, उपासना आणि जीवनशैलीशी संबंधित नसून केवळ विविधतेचा स्वीकार असेल, तर भारताच्या सार्वजनिक आणि राजकीय जीवनात 'हिंदू राष्ट्र' ही संज्ञा वापरण्याची गरज तरी काय? संविधानाने भारताला धर्मनिरपेक्ष लोकशाही प्रजासत्ताक म्हणून स्वीकारले आहे. मग 'हिंदू राष्ट्र' या संकल्पनेला नव्या, व्यापक अर्थाने सादर करण्यामागे नेमका राजकीय आणि वैचारिक हेतू कोणता?

भागवतांनी तरुणांना 'पद्धत नाही, ध्येय निश्चित करा' असा संदेश दिला. पण कोणते ध्येय आणि त्या ध्येयाचे सामाजिक परिणाम काय, याचे उत्तर अधिक महत्त्वाचे आहे. विविधतेचा स्वीकार केवळ परदेशातील व्यासपीठावरच्या भाषणापुरता मर्यादित न राहता भारतातील प्रत्यक्ष सामाजिक व्यवहारातही दिसला पाहिजे.

लंडनमधील भागवतांचे भाषण त्यामुळे केवळ 'सेक्युलर' झालेले वक्तव्य म्हणून पाहणे घाईचे ठरेल. हा जागतिक दबावाचा परिणाम आहे की संघाच्या शताब्दी वर्षातील प्रतिमा बदलण्याची नियोजित रणनीती, हा खरा प्रश्न आहे.

संपादकीय

हिंजवडीचा आक्रोश : आयटी हब की नियोजनशून्य कारभाराचा नमुना?

पुण्याच्या हिंजवडीतील राजीव गांधी इन्फोटेक पार्कचा उल्लेख झाला की महाराष्ट्राच्या आधुनिक विकासाचे चमकदार चित्र डोळ्यांसमोर उभे राहते. देश-विदेशातील माहिती-तंत्रज्ञान कंपन्या, हजारो अभियंते आणि मोठ्या प्रमाणावर रोजगार देणारे हे केंद्र महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेतील महत्त्वाचा भाग आहे. पण ६ सप्टेंबर २०२६ रोजी हिंजवडीच्या रस्त्यावर उतरलेल्या ५,००० हून अधिक आयटी कर्मचारी आणि नागरिकांनी या विकासाच्या चमकदार चित्रामागील विदारक वास्तव सरकारसमोर ठेवले. इन्फोसिस सर्कल, फेज-१ येथून सुरू झालेला हा मूक मोर्चा केवळ खड्डे आणि वाहतूक कोंडीविरोधातील आंदोलन नव्हते. रस्ते, पाणीपुरवठा, कचरा व्यवस्थापन, वीज, सार्वजनिक वाहतूक आणि मेट्रोच्या विलंबाबाबतचा हा नागरिकांचा एकत्रित आक्रोश होता. आंदोलकांनी ६ सप्टेंबरच्या आंदोलनातून सरकारला मूलभूत प्रश्न विचारलाआयटी कंपन्या आणण्याचे नियोजन झाले, लाखो लोकांसाठी रोजगार निर्माण झाला; मग त्या लोकांच्या प्रवासाचे, पाण्याचे आणि सुरक्षिततेचे नियोजन कुठे गेले? सर्वांत गंभीर बाब म्हणजे हिंजवडीतील विकास आणि पायाभूत सुविधा यांच्यातील तफावत आज किती मोठी झाली आहे, हे या आंदोलनाने उघड केले. काही किलोमीटरचा प्रवास करण्यासाठी दीर्घकाळ वाहतूक कोंडीत अडकावे लागते, अशी नागरिकांची तक्रार आहे. ऑगस्ट २०२६मध्ये प्रसिद्ध झालेल्या स्थानिक अहवालानुसार फेज-१ ते फेज-३ हा सुमारे १.५ ते २ किलोमीटरचा प्रवास गर्दीच्या वेळेत तब्बल ९० मिनिटांपर्यंत लांबतो, अशी तक्रार करण्यात आली होती. याहून गंभीर प्रश्न म्हणजे सुरक्षिततेचा. आंदोलनकर्त्यांनी गेल्या दोन वर्षांत खराब रस्ते आणि अपघातांमुळे ३७ जणांचा मृत्यू झाल्याचा दावा केला आहे. हा आकडा अधिकृत यंत्रणांनी स्वतंत्रपणे पडताळणे आवश्यक आहे; परंतु तो दावा स्वतःमध्येच इतका गंभीर आहे की सरकारने त्याकडे दुर्लक्ष करण्याची सोय राहिलेली नाही. रस्त्यांची दुरवस्था आणि वाहतूक व्यवस्थेतील त्रुटींमुळे अपघातांचा धोका वाढत असेल, तर तो केवळ नागरी सुविधांचा प्रश्न राहत नाहीतो सार्वजनिक सुरक्षिततेचा प्रश्न बनतो. हिंजवडीच्या संकटाचे मूळ एका विभागात नाही. पीएमआरडीए, एमआयडीसी, पिंपरी-चिंचवड महापालिका, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, वाहतूक पोलीस, महामेट्रो आणि स्थानिक ग्रामपंचायती अशा अनेक यंत्रणांमध्ये हा परिसर विभागला गेला आहे. ३ सप्टेंबर २०२६ रोजी झालेल्या आढावा बैठकीनंतर या यंत्रणांमध्ये समन्वय वाढवण्यासाठी विशेष कृती दलाची घोषणा करण्यात आली. म्हणजेच समस्या केवळ पैशांची नसून प्रशासकीय समन्वयाचीही आहे, हे सरकारनेच मान्य केल्याचे दिसते. आता सरकारकडे ४२६ कोटींचा मुद्दा पुढे केला जात आहे. जिल्हाधिकारी जितेंद्र डुडी यांच्या माहितीनुसार ४ सप्टेंबर २०२६ रोजी ४२६ कोटींच्या पायाभूत सुविधा कामांना मंजुरी देण्यात आली असून, संपूर्ण कामे १८ महिन्यांत पूर्ण करण्याचे उद्दिष्ट ठेवण्यात आले आहे. प्राधान्याची कामे पुढील पावसाळ्यापूर्वी पूर्ण करण्याचे आश्वासनही देण्यात आले आहे. पण इथेच सरकारसमोर खरी कसोटी उभी राहते. ४२६ कोटींची घोषणा झाली म्हणजे हिंजवडीचा प्रश्न सुटला असे होत नाही. पैसा मंजूर होणे आणि पैसा प्रत्यक्ष रस्त्यावर खर्च होणे यात जमीन-अस्मानाचा फरक आहे. निविदा कधी? कामाची सुरुवात कधी? कोणत्या रस्त्याला किती निधी? वाहतूक कोंडी कमी करण्यासाठी कोणता जंक्शन प्रथम हाताळला जाणार? पाणीपुरवठ्याची क्षमता किती वाढणार? पावसाळी पाण्याचा निचरा कधी सुधारणार? या प्रत्येक प्रश्नाला तारीख आणि जबाबदार यंत्रणा जोडली गेली पाहिजे. कारण हिंजवडीची समस्या आजची नाही. वर्षानुवर्षे आयटी पार्कचा विस्तार झाला; त्याच वेगाने नागरी पायाभूत सुविधांचा विस्तार झाला नाही. विकासाला केवळ इमारती, कंपन्या आणि रोजगाराच्या आकड्यांत मोजण्याची सरकारी पद्धत आता बदलण्याची गरज आहे. एखाद्या परिसरात हजारो कोटींची गुंतवणूक आकर्षित करताना त्या परिसराच्या रस्ते क्षमता, पाणी, मलनिस्सारण, सार्वजनिक वाहतूक, वीज, कचरा व्यवस्थापन आणि आपत्कालीन सेवांची भविष्यातील गरज आधीच निश्चित करणे म्हणजे खरे नियोजन. हिंजवडीचा प्रश्न त्यामुळे स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षमतेपलीकडचा आहे. राज्य सरकारने गुंतवणुकीचे स्वागत केले, आयटी क्षेत्राच्या विस्ताराला प्रोत्साहन दिले; त्यामुळे त्या विस्ताराला अनुरूप पायाभूत सुविधा उभारण्याची धोरणात्मक जबाबदारीही राज्य सरकारची आहे. केवळ 'हा रस्ता आमच्या विभागाचा नाही' किंवा 'हा प्रश्न दुसऱ्या यंत्रणेचा आहे' असे सांगून प्रशासन आपली जबाबदारी झटकू शकत नाही. आंदोलकांच्या मागण्यांमध्ये माण-शिवाजीनगर मेट्रो तातडीने सुरू करणे, वाहतूक पोलिसांचे मनुष्यबळ दुप्पट करणे, हिंजवडी-माण-मारूंजी परिसरासाठी स्वतंत्र महानगरपालिका, मुळशी धरणातून दोन टीएमसी पाणीसाठा निश्चित करणे आणि मुख्यमंत्री स्तरावर नियमित आढावा घेणे यांचा समावेश आहे. या मागण्यांवर सरकारने भावनिक प्रतिक्रिया देण्याऐवजी तांत्रिक आणि आर्थिक व्यवहार्यता तपासून स्पष्ट निर्णय जाहीर करणे आवश्यक आहे. कारण नागरिक आता केवळ आश्वासनांवर विश्वास ठेवण्याच्या मानसिकतेत नाहीत. विशेष म्हणजे ६ सप्टेंबरच्या आंदोलनापूर्वीच सरकारने दोन बैठका घेतल्या होत्या आणि विशेष कृती दलाची घोषणा केली होती. तरीही नागरिकांनी आंदोलनाचा मार्ग स्वीकारला. हा तपशील प्रशासनासाठी अधिक चिंताजनक आहे. याचा अर्थ सरकारी बैठका आणि नागरिकांच्या प्रत्यक्ष अनुभवातील अंतर वाढले आहे. हिंजवडीला आता आणखी एका 'विकास आराखड्या'ची जाहिरात नको; अंमलबजावणीचा सार्वजनिक डॅशबोर्ड हवा. कोणते काम सुरू झाले, किती खर्च झाला, किती टक्के पूर्ण झाले आणि अंतिम मुदत कोणतीही माहिती नागरिकांसमोर नियमितपणे आली पाहिजे. ४२६ कोटींच्या निधीचा प्रत्येक रुपया कुठे आणि कसा खर्च होतो, याचे पारदर्शक परीक्षण झाले पाहिजे. कारण प्रश्न केवळ हिंजवडीचा नाही. पुणे महानगर प्रदेशात विकासाचा वेग वाढत असताना नियोजन आधी आणि बांधकाम नंतर हा नियम लागू झाला नाही, तर भविष्यात हिंजवडीसारख्या अनेक 'विकासकेंद्रां'मध्ये हीच परिस्थिती निर्माण होईल. महाराष्ट्राला आयटी हबचा अभिमान असावा; पण त्या हबच्या रस्त्यावर नागरिकांना रोज दीड-दोन तास कोंडीत अडकावे लागणे, पाण्यासाठी तक्रारी कराव्या लागणे आणि खड्ड्यांमधून जीव मुठीत धरून प्रवास करावा लागणे हा विकासाचा गौरव नव्हे. उद्योगांना लाल गालिचा आणि नागरिकांना खड्ड्यांचा रस्ताहे विकासाचे मॉडेल किती दिवस चालणार? ६ सप्टेंबरचा मूक मोर्चा सरकारविरोधातील केवळ एक दिवसाचा निषेध समजला, तर प्रशासन मोठी चूक करेल. तो वर्षानुवर्षांच्या नियोजनातील तुटीचा सार्वजनिक अहवाल आहे. ४२६ कोटी, १८ महिन्यांची मुदत आणि पुढील पावसाळ्याची अंतिम मर्यादाआता सरकारसमोर घोषणा करण्याची नव्हे, तर काम करून दाखवण्याची वेळ आहे. हिंजवडीला 'आयटी हब' म्हणायचे असेल, तर ते कागदावर नव्हे; रस्त्यावर, पाण्यात, वाहतुकीत आणि नागरिकांच्या सुरक्षिततेत दिसले पाहिजे.

प्रभाग १७ मधील आरोग्य अधिकाऱ्याच्या बदलीवरून नागरिक आक्रमक; राजकीय दबावाचा आरोप!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या प्रभाग क्रमांक १७ मधील आरोग्य विभागाच्या कारभारावरून सध्या मोठे नाट्य रंगले असून, येथील एका कर्तव्यदक्ष आरोग्य अधिकाऱ्याची (आरोग्य निरीक्षक) अचानक बदली करण्यात आल्याने नागरिकांमध्ये तीव्र संतापाची लाट उसळली आहे. परिसरात 'स्वच्छ भारत अभियान' प्रभावीपणे राबवून कचरा आणि आरोग्याचे प्रश्न मार्गी लावणाऱ्या या अधिकाऱ्याला स्थानिक लोकप्रतिनिधींच्या रोषाला बळी पडावे लागल्याचा गंभीर आरोप नागरिकांनी केला आहे.काम करणाऱ्या अधिकाऱ्याला 'स्वच्छता मोहीम'च नडली?मिळालेल्या माहितीनुसार, संबंधित आरोग्य

अधिकाऱ्याने प्रभागात प्रत्यक्ष मैदानात उतरून स्वच्छतेची मोठी मोहीम हाती घेतली होती. यामुळे परिसरातील अस्वच्छता आणि कचऱ्याचा प्रश्न सुटण्यास मदत होत असतानाच, अचानक त्यांची बदली करण्यात आली. ''चांगले काम करणाऱ्या अधिकाऱ्याला प्रोत्साहन देण्याऐवजी त्यांच्यावर राजकीय दबाव आणून त्यांची बदली का केली गेली? यामध्ये कोणाचे हितसंबंध गुंतले आहेत?'' असा थेट सवाल आता जनतेकडून विचारला जात आहे.''धमकी देणारा नको, काम करणारा अधिकारी हवा!''या बदलीविरोधात प्रभागातील नागरिक रस्त्यावर उतरले असून ''आम्हाला धमकी देणारा अधिकारी नको, काम करणारा अधिकारी हवा!'' अशा तीव्र भावना त्यांनी व्यक्त केल्या आहेत.

नवीन रुजू झालेल्या काही अधिकाऱ्यांकडून नागरिकांना सहकार्य मिळण्याऐवजी, तक्रार करायला गेल्यास ''गुन्हा दाखल करू'' अशा धमक्या दिल्या जात असल्याचा खळबळजनक आरोपही नागरिकांनी केला आहे. त्यामुळे ''नागरिकांनी आपल्या समस्या मांडायच्या तरी कोणाकडे?'' असा प्रश्न उपस्थित होत आहे.महापालिका प्रशासनाला जाब विचारणार; सर्वसाधारण सभेत गाजणार मुद्दाया संपूर्ण प्रकरणाची महापालिका प्रशासनाने तात्काळ चौकशी करावी आणि धमकी देणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर कारवाई करावी, अशी मागणी जोर धरू लागली आहे.

अधिकाऱ्यांची बदली कोणाच्या शिफारशीवरून झाली? आणि आरोग्य व्यवस्था लोकप्रतिनिधींच्या मर्जीने चालणार की जनतेसाठी? या प्रश्नांवरून नागरिक आता थेट आगामी महापालिका सर्वसाधारण सभेत प्रशासनाला जाब विचारण्याच्या तयारीत आहेत.आता या जनक्षोभापुढे झुकून महापालिका प्रशासन नागरिकांच्या बाजूने उभे राहणार की राजकीय दबावापुढे मान तुकवणार, याकडे संपूर्ण पिंपरी-चिंचवडचे लक्ष लागले आहे.

भीमाशंकरमध्ये श्रावणी सोमवारनिमित्त भक्तांचा महापूर; पाच-सहा तासांच्या प्रतीक्षेनंतर दर्शन

दाट धुके, पावसाच्या सरी आणि तीन किलोमीटरहून अधिक दर्शनरांग; माजी मंत्री अनिल परब यांचा जलाभिषेक

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मंचर। प्रतिनिधी

श्रावण महिन्यातील चौथा आणि शेवटचा सोमवार असल्याने पुणे जिल्ह्यातील बारा ज्योतिर्लिंगांपैकी एक असलेल्या भीमाशंकर येथे भाविकांची प्रचंड गर्दी झाली. रविवारपासूनच भाविकांचा ओघ सुरू होता. पहाटे महापूजा आणि आरती संपन्न झाल्यानंतर मंदिर भाविकांच्या दर्शनासाठी खुले करण्यात आले. यावेळी माजी मंत्री अनिल परब यांनी पवित्र शिवलिंगावर जलाभिषेक करून दर्शन घेतले.

'हर हर महादेव', 'बम बम भोले', 'ॐ नमः शिवाय'च्या जयघोषात पहाटेपासूनच भाविकांनी दर्शनासाठी रांगा लावल्या होत्या. दाट धुके आणि अधूनमधून कोसळणाऱ्या पावसाच्या सरींची पर्वा न करता भाविक बेलपत्र, फुले आणि पूजेचे साहित्य घेऊन दर्शनाच्या प्रतीक्षेत उभे होते.

दर्शनरांग तीन किलोमीटरपेक्षा अधिक अंतरापर्यंत गेली होती. भाविकांना मुख्य दर्शनासाठी सुमारे पाच ते सहा तास प्रतीक्षा करावी लागत होती. भाविकांची गैरसोय कमी करण्यासाठी देवस्थानच्या वतीने मुखदर्शनाची व्यवस्थाही करण्यात आली होती. मात्र, मुखदर्शनासाठीही मोठी गर्दी झाली होती.

चौथ्या सोमवारी जवची शिवमूठ

यंदाच्या श्रावण महिन्यात चार सोमवार आले. प्रत्येक सोमवारी भगवान शंकराला वेगवेगळी शिवमूठ अर्पण करण्याची परंपरा आहे. पहिल्या सोमवारी तांदूळ, दुसऱ्या सोमवारी तीळ, तिसऱ्या

सोमवारी मूग, तर चौथ्या आणि शेवटच्या सोमवारी जव ही शिवमूठ अर्पण करण्यात आली.

महादेवाची पूजा अथवा दर्शन घेताना शिवमूठ अर्पण करण्याची परंपरा असल्याने भाविकांनी जव घेऊन दर्शन घेतले. शनिवार आणि रविवारच्या तुलनेत सोमवारची गर्दी काहीशी कमी असली, तरी संपूर्ण श्रावण महिन्यात मंचर-भीमाशंकर आणि राजगुरुनगर-भीमाशंकर हे दोन्ही मार्ग भाविकांच्या वाहनांनी गजबजून गेले होते. कोकणातून कर्जत-खांडजमार्गे गणपती घाटातून पायी येणाऱ्या भाविकांची संख्याही मोठी होती. पाऊस, धुके आणि वाऱ्याच्या वातावरणातही भाविकांचा उत्साह कायम होता. 'जंगलवस्ती भीमाशंकर महाराज की जय'च्या जयघोषाने संपूर्ण परिसर भक्तिमय झाला होता. श्रावणी सोमवारनिमित्त भीमाशंकरमध्ये श्रद्धा आणि भक्तीचा अनोखा संगम पाहायला मिळाला. श्रावण यात्रा काळात कोणताही अनुचित प्रकार घडू नये तसेच भाविकांची सुरक्षितता अबाधित राहावी यासाठी उपविभागीय पोलिस अधिकारी अमोल मांडवे यांच्या मार्गदर्शनाखाली पोलिसांनी बंदोबस्त ठेवला होता.

भाविकांना शक्य तितक्या लवकर दर्शन मिळावे यासाठी देवस्थान अध्यक्ष ॲड. सुरेश कौदरे, विश्वस्त मधुकर गवांदे, रत्नाकर कोडिलकर, दत्तात्रय कौदरे, गोरक्ष कौदरे, चंद्रकांत कौदरे तसेच सरपंच दत्तात्रय हिरे प्रयत्नशील होते.

दरम्यान, पाऊस आणि जोरदार वाऱ्यामुळे वीजपुरवठा खंडित होऊ नये यासाठी विद्युत मंडळाचे उपकार्यकारी अभियंता राजू भोपळे व त्यांची टीम चोवीस तास वीजपुरवठा सुरळीत ठेवण्यासाठी प्रयत्न करत होती.

व्हीआयपी गेटमुळे वाहतूक कोंडीचा फटका

भीमाशंकर बसस्थानकाच्या पुढे मंदिराकडे जाताना वनविभागाच्या अभयारण्य क्षेत्राच्या ताब्यात असलेले एक गेट आहे. या गेटमधून केवळ प्रशासकीय आणि व्हीआयपी व्यक्तींना प्रवेशाची परवानगी असल्याचे सांगितले जाते. मात्र, या गेटमधून संबंधित व्यक्ती भाविकांच्या खासगी वाहनांना संवाद साधून मंदिराच्या दिशेने पाठवत असल्याने वाहतुकीचा प्रश्न निर्माण झाल्याची तक्रार आहे.

धनगर समाजाच्या प्रलंबित मागण्यांवर तातडीने निर्णय घ्या

अखंड धनगर समाजाचे मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांना निवेदन

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

धनगर समाजाच्या विविध प्रलंबित मागण्यांवर तातडीने आणि सकारात्मक निर्णय घेण्यात यावा, या मागणीसाठी पिंपरी-चिंचवडमधील अखंड धनगर समाजाच्या वतीने निगडी येथील नायब तहसीलदार देशमुख यांच्यामार्फत मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांना निवेदन देण्यात आले.

धनगर आरक्षणाचा प्रश्न सध्या सर्वोच्च न्यायालयात प्रलंबित आहे. या प्रकरणात महाराष्ट्र शासनाने समाजाची बाजू पूर्ण ताकदीने आणि गांभीर्याने मांडावी, तसेच आरक्षणाच्या समर्थनार्थ सर्व कायदेशीर व घटनात्मक बाबी स्पष्ट करणारे ठोस प्रतिज्ञापत्र तातडीने सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करावे, अशी मागणी निवेदनातून करण्यात आली आहे.

सर्वोच्च न्यायालयात सक्षमपणे बाजू मांडण्याची मागणी

धनगर आरक्षणाच्या प्रकरणासाठी शासनाने अनुभवी आणि सक्षम कायदेतज्ज्ञांची नियुक्ती करून समाजाची बाजू प्रभावीपणे मांडावी. तसेच न्यायालयीन प्रक्रियेत कोणतीही त्रुटी राहू नये, यासाठी शासनाने या प्रकरणाला सर्वोच्च प्राधान्य द्यावे, अशी मागणी करण्यात आली.

आरक्षणासाठी 'प्लॅन बी' तयार ठेवा

न्यायालयाकडून आरक्षणाबाबत कोणताही प्रतिकूल निर्णय झाल्यास धनगर समाजाला अनुसूचित जमातीचे (ड्ढ) प्रमाणपत्र मिळण्यासाठी पर्यायी कायदेशीर मार्ग उपलब्ध असावा, यासाठी शासनाने आतापासूनच 'प्लॅन बी' तयार ठेवावा, अशी मागणीही निवेदनात करण्यात आली आहे.

संत बाळूमामा देवस्थानासाठी स्वतंत्र कायद्याची मागणी

श्री संत बाळूमामा देवस्थानासाठी स्वतंत्र विशेष शासकीय कायदा करण्यात यावा, अशी मागणी समाजाच्या वतीने करण्यात आली. देवस्थानच्या विश्वस्त

मंडळामध्ये किमान २१ विश्वस्त असावेत आणि विश्वस्त मंडळाचे अध्यक्षपद धनगर समाजातील व्यक्तीलाच देण्यात यावे, अशीही मागणी निवेदनातून करण्यात आली आहे.

ऐतिहासिक व्यक्तिमत्त्वांचा सन्मान करण्याची मागणी

धनगर समाजाच्या ऐतिहासिक योगदानाचा गौरव करण्यासाठी विविध प्रकल्पांना समाजातील ऐतिहासिक व्यक्तिमत्त्वांची नावे देण्यात यावीत, अशी मागणी करण्यात आली आहे.

मुंबई-पुणे द्रुतगती मार्गावरील 'मिसिंग लिंक' प्रकल्पाला स्वातंत्र्यवीर शिंग्रोबा धनगर यांचे नाव देण्यात यावे. तसेच मुंबईतील चर्चगेट रेल्वे स्थानकाला पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर यांचे नाव देऊन त्यांच्या ऐतिहासिक योगदानाचा गौरव करण्यात यावा, अशी मागणी करण्यात आली.

निवेदन देताना माजी नगरसेवक राजाभाऊ दुर्गे, सूर्यकांत गोफणे, अजय दूधभाते, महादेव कवतके, धनंजय ताणले यांच्यासह अखंड धनगर समाजाचे प्रमुख पदाधिकारी आणि कार्यकर्ते मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

धनगर समाजाच्या मागण्यांवर शासनाने केवळ आश्वासनांपुरते न थांबता ठोस आणि तातडीने निर्णय घ्यावा, अशी अपेक्षा यावेळी व्यक्त करण्यात आली.

आद्यक्रांतिवीर राजे उमाजी नाईक : शौर्य आणि सामाजिक न्यायाचे प्रेरणास्थान

पिंपरी-चिंचवड महापालिकेत जयंतीनिमित्त अभिवादन; उमाजी नाईकांचा संघर्ष नव्या पिढीसाठी प्रेरणादायी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

आद्यक्रांतिवीर राजे उमाजी नाईक यांच्या जयंतीनिमित्त पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या वतीने त्यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून अभिवादन करण्यात आले. ब्रिटिशांच्या जुलमी सत्तेविरुद्ध तसेच अन्याय आणि शोषणाविरोधात निर्भीडपणे लढा उभारणाऱ्या या महान क्रांतिकारकाच्या शौर्याचे आणि त्यागाचे यावेळी स्मरण करण्यात आले.

राजे उमाजी नाईक यांचा संघर्ष हा केवळ ब्रिटिश सत्तेविरोधातील बंडापुरता मर्यादित नव्हता. स्वाभिमान, स्वातंत्र्य, अन्यायाविरोधातील प्रतिकार आणि सामाजिक न्याय या मूल्यांसाठी त्यांनी दिलेला लढा महाराष्ट्राच्या संघर्षशील परंपरेतील महत्त्वाचा अध्याय मानला जातो. वंचित आणि शोषित घटकांच्या हक्कांसाठी त्यांनी उभारलेला एल्गार आजच्या पिढीलाही अन्यायाविरुद्ध उभे राहण्याची प्रेरणा देतो.

जयंतीनिमित्त केवळ प्रतिमेला पुष्पहार अर्पण करण्यापेक्षा उमाजी नाईकांचे विचार, त्यांचा संघर्ष आणि सामाजिक न्यायाची भूमिका नव्या पिढीपर्यंत पोहोचविणे गरजेचे आहे. त्यांच्या कार्याचा इतिहास युवा पिढीसमोर योग्य संदर्भासह मांडला गेला, तर त्यातून स्वातंत्र्याची किंमत, सामाजिक समतेचे महत्त्व आणि अन्यायाविरोधात आवाज उठविण्याचे धैर्य यांची जाणीव अधिक प्रभावीपणे निर्माण होऊ शकते.

आजच्या सामाजिक परिस्थितीत अन्याय, विषमता आणि शोषणाविरोधात संविधानिक मार्गाने आवाज उठविणे, तसेच सामाजिक सलोखा आणि समतेची मूल्ये जपणे, हीच आद्यक्रांतिवीर राजे उमाजी नाईक यांना खरी आदरांजली ठरेल. त्यांच्या शौर्याची आठवण केवळ जयंतीपुरती मर्यादित न राहता त्यांच्या विचारांचा वारसा कृतीत उतरविण्याची गरज आहे.

महानगरपालिकेने त्यांच्या जयंतीनिमित्त केलेला अभिवादनाचा उपक्रम हा ऐतिहासिक वारशाचे स्मरण करून देणारा आहे. विशेषतः युवा पिढीला उमाजी नाईकांच्या संघर्षाची ओळख करून देत राष्ट्रभक्ती, स्वाभिमान, सामाजिक न्याय आणि नैतिक मूल्यांची जपणूक करण्याची प्रेरणा मिळणे, हीच या स्मरणदिनाची खरी फलश्रुती ठरावी.

दैनिक राज्य लोकतंत्र हे पत्र मुद्रक, प्रकाशक मालक सीमा भिमराव मस्के यांनी जगमित्र प्रिंटर्स ॲण्ड सेल्स कॉर्पोरेशन सुमतीनगर, जालना रोड, बीड येथे छापून कार्यालय दैनिक राज्य लोकतंत्र, राजीव गांधी चौक, कॅनाल रोड, बीड, ता.जि. बीड, ४३११२२ (महाराष्ट्र) येथे प्रकाशित केले. **संपादक** - सीमा मस्के (मोकाशे) । **कार्यकारी संपादक** - सुभाष विलासराव चौरे या अंकात प्रकाशित झालेल्या मजकुरातील मतांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. न्यायालयीन वाद बीड न्यायकक्षेत. EMAIL- RAJYALOKTANTRA@GMAIL.COM NO.L SB/BEED RNP-206/2024-26

सारांश वृत्त

डॉक्टरांच्या केबिनमध्ये घुसून मारहाण, तरीही राजकीय छत्री? सुप्रीम कोर्टाचा संताप 'अशांना मोकाट फिरू देऊ नका!'

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली । वृत्तसंस्था

महाराष्ट्रातील डॉक्टर आणि रुग्णालय कर्मचाऱ्यांवरील हल्ल्यांच्या घटनांनी आता सर्वोच्च न्यायालयाचाही संताप ओढवून घेतला आहे. डॉक्टरांवर हल्ला करणारे कोणत्याही राजकीय विचारसरणीचे असोत, कायद्यापेक्षा मोठे कोणीही नाही, असा कठोर संदेश सर्वोच्च न्यायालयाने राज्य सरकारला दिला आहे. कल्याण-डोंबिवलीतील शास्त्रीनगर रुग्णालयात ६ जुलै रोजी आयसीयू बेडच्या वादातून महिला डॉक्टरांसह तीन डॉक्टरांना मारहाण झाली. या प्रकरणात शिवसेना (शिंदे गट) माजी नगरसेवक रमेश म्हात्रे यांच्यावर कारवाई झाली. त्यानंतर पालघरमधील रिलीफ हॉस्पिटलमध्ये दहीहंडीच्या काळात जखमी रुग्णाला डिस्चार्ज देण्यावरून वाद झाला. शिवसेना पदाधिकाऱ्यांनी रुग्णालयाच्या आपत्कालीन विभागात घुसून डॉक्टरांशी वाद घातल्याचा आणि मध्यस्थी करणाऱ्या रिसेप्शनिस्टला मारहाण केल्याचा आरोप आहे. या प्रकरणात पोलिसांनी १७ जणांविरुद्ध गुन्हा दाखल केला आहे. या घटनांचा संदर्भ देताना सर्वोच्च न्यायालयाने परिस्थिती दिवसेंदिवस गंभीर होत असल्याचे नमूद केले. विचारसरणी तीच आहे. डॉक्टरांच्या केबिनमध्ये घुसून अमानुषपणे मारहाण करण्याचे समर्थन कसे होऊ शकते? असा सवाल न्यायालयाने केला. अशा व्यक्तींना ताब्यात घेऊन कायद्याचा धाक निर्माण करणे गरजेचे असल्याचेही न्यायालयाने स्पष्ट केले. विशेष म्हणजे, आरोपीच्या वतीने ज्येष्ठ वकील मुकुल रोहतगी यांनी दोन्ही घटनांतील हल्लेखोर एकच गट नसल्याचे सांगितले. मात्र न्यायालयाने स्पष्ट केले की मुद्दा व्यक्तींच्या ओळखीचा नव्हे, तर डॉक्टरांवर हिंसा करण्यामागील राजकीय मानसिकतेचा आहे.

पावसाने ओढ दिल्याने आंबेगाव तालुक्याच्या पूर्व भागात खरीप हंगाम धोक्यात

सोयाबीनसह बटाटा, वाटाणा, मूग, उडदाची पिके संकटात; जनावरांचा चाराही वाळला

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
लोणी-धामणी । प्रतिनिधी

शिरदाळे : आंबेगाव तालुक्याच्या पूर्व भागात गेल्या पंधरा दिवसांहून अधिक काळ पावसाने दडी मारल्याने खरीप हंगाम धोक्यात आला आहे. सुरुवातीला झालेल्या समाधानकारक पावसामुळे शिरदाळे, धामणी, लोणी, पहाडदरा, मांदळवाडी आणि वडगावपीर परिसरात जवळपास शंभर टक्के पेरण्या झाल्या होत्या. त्यामुळे यंदा चांगले उत्पादन मिळेल, अशी शेतकऱ्यांची अपेक्षा होती. मात्र, आता पावसाने मोठी ओढ दिल्याने शेतकऱ्यांच्या चिंतेत भर पडली आहे.

सध्या सोयाबीनसह बटाटा, वाटाणा, मूग, उडीद आणि अन्य खरीप पिके पाण्याअभावी सुकण्याच्या मार्गावर आहेत. अनेक पिके ऐन उमेदीच्या अवस्थेत असून काही पिकांना फुलोरा, तर काहींना फळधारणा होण्याची वेळ आली आहे. मात्र, पाऊस लांबल्याने पिकांची वाढ खुंटली असून अनेक ठिकाणी पिकांचे मोठे नुकसान झाले आहे.

शिरदाळे परिसरात पावसाअभावी बटाटा लागवडीचे क्षेत्र मोठ्या प्रमाणात घटले आहे.

त्यामुळे यंदा शेतकऱ्यांचा सोयाबीनकडे मोठ्या प्रमाणात कल होता. मात्र, सोयाबीनलाही आता पावसाची नितांत गरज आहे. पुढील काही दिवसांत दमदार पाऊस झाला नाही तर हातातोंडाशी आलेली पिके हातातून जाण्याची भीती शेतकऱ्यांनी व्यक्त केली आहे.

पावसाअभावी केवळ शेतीच नव्हे, तर जनावरांच्या चाऱ्याचाही प्रश्न गंभीर झाला आहे. शेतातील तसेच रानातील चारा वाळल्याने दुग्ध व्यवसायावरही परिणाम होऊ लागला आहे. चाऱ्याच्या कमतरतेमुळे दुभत्या जनावरांच्या दूध उत्पादनात घट झाली असून शेतकरी आणि दूध व्यवसाय करणारे शेतकरी दुहेरी संकटात सापडले आहेत.

माऊली डेअरीचे चेअरमन अनिकेत चौधरी, भूपेंद्र तांबे, शुभम तांबे तसेच अमूल डेअरीचे चेअरमन संतोष तांबे, निवृत्ती तांबे यांनी पावसाअभावी शेतीबरोबरच दुग्ध व्यवसायावरही परिणाम होत असल्याचे सांगितले.

प्रगतिशील शेतकरी बाबाजी चौधरी, कांताराम तांबे, निवृत्ती मिंडे, राघू रणपिसे, केरभाऊ तांबे, संभाजी सरडे, संदीप मिंडे, मारुती तांबे आणि गोरक्ष तांबे यांनी सांगितले की, पिकांना सध्या पावसाची अत्यंत आवश्यकता आहे. पुढील दोन-तीन दिवसांत पाऊस न झाल्यास मोठ्या प्रमाणावर पिके जळून जाण्याची शक्यता आहे.

पाऊस नाही तर खरीप हंगाम वाया जाण्याची भीती

शिरदाळे परिसरातील शेती मोठ्या प्रमाणात पावसावर अवलंबून आहे. त्यामुळे पावसाचे कमी-जास्त प्रमाण दरवर्षी शेतकऱ्यांसाठी चिंतेचा विषय ठरते. यंदा सुरुवातीला चांगला पाऊस झाल्याने शेतकऱ्यांनी मोठ्या प्रमाणात पेरण्या केल्या. मात्र, मागील पंधरा दिवसांहून अधिक काळ पाऊस न झाल्याने पिकांसोबतच जनावरांचा चाराही वाळला आहे. आता तातडीने पावसाची गरज आहे. पाऊस न झाल्यास संपूर्ण खरीप हंगाम वाया जाण्याची शक्यता असून काही क्षेत्रात झालेली ज्वारीची पेरणीही धोक्यात आली आहे. अशा परिस्थितीत दुबार पेरणीचे संकट शेतकऱ्यांसमोर उभे राहू शकते.

लौकीत समाजकंटकांकडून ऊस पेटवण्याचा प्रयत्न; शेतकऱ्यांच्या प्रसंगावधानामुळे मोठे नुकसान टळले

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
लौकी (ता. आंबेगाव) :

लौकी येथील मधलामळा परिसरातील गवळीबाबा मंदिराजवळील शेतशिवारात अज्ञात व्यक्तींनी ऊस पिकाला आग लावल्याची घटना शनिवारी (दि. ५) रात्री सुमारे अकराच्या सुमारास घडली. शेतकऱ्यांच्या वेळीच लक्षात आल्याने मोठा अनर्थ टळला.

ऊस पेटल्याचे निदर्शनास येताच परिसरातील शेतकऱ्यांनी तत्काळ घटनास्थळी धाव घेत आग विझविण्यास सुरुवात केली. पाणी तसेच उपलब्ध साधनांच्या मदतीने शेतकऱ्यांनी केलेल्या प्रयत्नांमुळे आग आटोक्यात आणण्यात यश आले. त्यामुळे जवळपास चार एकर क्षेत्रातील ऊस पिकाला आगीपासून बचावता आले.

आग वेळीच आटोक्यात आली नसती तर ती परिसरातील इतर ऊस क्षेत्रातही पसरून मोठ्या प्रमाणात शेतीचे नुकसान होण्याची शक्यता होती. या घटनेमुळे परिसरातील शेतकऱ्यांमध्ये चिंतेचे वातावरण निर्माण झाले आहे.

घटनेची माहिती मिळताच राजेंद्र थोरात, निलेश थोरात, रुपेश थोरात, ओंकार थोरात यांच्यासह अनेक शेतकरी घटनास्थळी जमा झाले. त्यांनी तत्परतेने आग विझविण्यासाठी प्रयत्न केले.

दरम्यान, अज्ञात व्यक्तींनी जाणूनबुजून ऊस पिकाला आग लावल्याचा संशय शेतकरी रामचंद्र गणपत थोरात, शिवाजी कोंडाजी थोरात आणि सुमन थोरात यांनी व्यक्त केला आहे. संबंधित यंत्रणांनी घटनेची सखोल चौकशी करून आग लावणाऱ्या व्यक्तींचा शोध घ्यावा, अशी मागणी शेतकऱ्यांनी केली आहे.

शेतीचे नुकसान करण्याच्या अशा घटनांना आळा घालण्यासाठी दोषींवर कठोर कारवाई करावी, तसेच शेतकऱ्यांच्या पिकांच्या सुरक्षेसाठी आवश्यक उपाययोजना कराव्यात, अशी मागणीही करण्यात आली आहे.

आंबेगाव तालुक्यातील रस्ते विकासासाठी ६ कोटी २५ लाखांचा निधी मंजूर

'३०५४ रस्ते विकास व मजबुतीकरण' अंतर्गत ११ कामांना प्रशासकीय मान्यता; दिलीप वळसे पाटील यांची माहिती

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मंचर : प्रतिनिधी

आंबेगाव तालुक्यातील ग्रामीण भागातील रस्ते अधिक मजबूत, सुरक्षित आणि वाहतुकीसाठी सुलभ करण्यासाठी ६ कोटी २५ लाख रुपयांचा निधी मंजूर करण्यात आला आहे. '३०५४ रस्ते विकास व मजबुतीकरण' या लेखाशीर्षांतर्गत सन २०२६-२७ मधील विविध ११ रस्ते विकासकामांना प्रशासकीय मान्यता मिळाली असल्याची माहिती विधानसभेचे माजी अध्यक्ष ना. दिलीपरावजी वळसे पाटील यांनी दिली.

जिल्हा नियोजन समितीच्या माध्यमातून मंजूर झालेल्या निधीतून अवसरी खुर्द, पिंपळगाव तर्फे म्हाळुंगे, म्हाळुंगे पडवळ आणि निरगुडसर परिसरातील अंतर्गत तसेच जोडरस्त्यांचे डांबरीकरण व काँक्रीटीकरण करण्यात येणार आहे.

अवसरी खुर्द येथे अभंगमळा ते कौलीमळा (जुना मंचर रोड) रस्त्याच्या डांबरीकरणासाठी २५ लाख रुपये, बोल्हाई मंदिर ते कराळेवाडी रस्ता काँक्रीटीकरणासाठी ६० लाख रुपये आणि वेस ते शिंदेमळा रस्ता काँक्रीटीकरणासाठी ६० लाख रुपये मंजूर करण्यात आले आहेत. या तीन कामांसाठी एकूण १ कोटी ४५ लाख रुपये निधी मिळाला आहे.

पिंपळगाव तर्फे म्हाळुंगे येथे भक्ताचा मळा ते अशोक बांगर घर रस्ता काँक्रीटीकरणासाठी ९० लाख रुपये, पिंपळगाव ते मधला मळा रस्ता डांबरीकरणासाठी १ कोटी २० लाख रुपये आणि मधला मळा ते कानिफनाथ मंदिर रस्ता डांबरीकरणासाठी ७५ लाख रुपये मंजूर झाले आहेत. या कामांसाठी एकूण २ कोटी ८५ लाख रुपये निधी मंजूर करण्यात आला आहे.

म्हाळुंगे पडवळ येथे देसावळा ते बारवेस्ती रस्ता, प्रजिमा ६ ते बनकरवस्ती रस्ता, विकासवाडी कालदरा रस्ता ते दत्ता पडवळ घर काँक्रीटीकरण तसेच सोलाटमळा ते कालदरा रस्ता डांबरीकरण या चार कामांसाठी एकूण १ कोटी २५ लाख रुपये मंजूर झाले आहेत.

तर निरगुडसर येथील स्मशानभूमी ढोबळे मळा ते बेटवस्ती रस्त्यासाठी ७० लाख रुपये निधी मंजूर करण्यात आला आहे.

या रस्त्यांची कामे पूर्ण झाल्यानंतर ग्रामीण भागातील शेतकरी, कामगार, विद्यार्थी, महिला तसेच सर्वसामान्य नागरिकांच्या दळणवळणाची समस्या मोठ्या प्रमाणात दूर होण्यास मदत होईल. रस्ते विकासामुळे ग्रामीण भागातील वाहतूक अधिक सुरक्षित आणि सुलभ होऊन नागरिकांना दिलासा मिळेल, असा विश्वास ना. दिलीपरावजी वळसे पाटील यांनी व्यक्त केला.

दरम्यान, मंजूर कामांची निविदा प्रक्रिया पूर्ण करून प्रशासनामार्फत प्रत्यक्ष कामांना लवकरच सुरुवात करण्यात येणार असल्याचेही त्यांनी सांगितले.

धामणीत आद्यक्रांतिवीर राजे उमाजी नाईक यांची २३५ वी जयंती उत्साहात

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
लोणी-धामणी : प्रतिनिधी

धामणी (ता. आंबेगाव) येथे भारतीय स्वातंत्र्यलढ्यातील आद्यक्रांतिवीर राजे उमाजी नाईक यांची २३५ वी जयंती उत्साहपूर्ण आणि अभिमानाच्या वातावरणात साजरी करण्यात आली.

जयंतीनिमित्त राजे उमाजी नाईक यांच्या प्रतिमेचे पूजन करून पुष्पहार अर्पण करण्यात आला. यावेळी उपस्थित ग्रामस्थांनी त्यांच्या क्रांतिकारी जीवनकार्याचे स्मरण करत स्वातंत्र्यलढ्यातील त्यांच्या योगदानाला उजाळा दिला.

राजे उमाजी नाईक यांनी ब्रिटिश सत्तेविरोधात दिलेला लढा, त्यांचे शौर्य, धैर्य आणि बलिदान हे आजच्या पिढीसाठीही प्रेरणादायी आहे. अन्याय आणि परकीय सत्तेविरोधात त्यांनी दाखवलेली संघर्षाची भूमिका भावी पिढ्यांना सदैव प्रेरणा देत राहील, असे यावेळी उपस्थितांनी सांगितले.

जयंती कार्यक्रमास विविध सामाजिक संस्थांचे पदाधिकारी, कार्यकर्ते तसेच ग्रामस्थ मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. उपस्थितांनी राजे उमाजी नाईक यांच्या स्मृतींना अभिवादन करून त्यांच्या विचारांचा आणि संघर्षाचा वारसा पुढे नेण्याचा संकल्प केला.

ग्लोबल गणेश वाट'मधून पुण्याच्या गणेशसंस्कृतीचा जागतिक जागर

१९ आणि २० सप्टेंबरला जे. एम. रोड परिसरात भारतातील पहिली गणपती सांस्कृतिक ट्रेझर हंट स्पर्धा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पुणे : प्रतिनिधी

पुण्याच्या गणेशोत्सवाला लाभलेली समृद्ध ऐतिहासिक आणि सांस्कृतिक परंपरा आता आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या माध्यमातून जागतिक व्यासपीठावर पोहोचणार आहे. 'संस्कृती' संस्थेतर्फे 'ग्लोबल गणेश वाट' या भारतातील पहिल्या गणपती सांस्कृतिक खजिना शोध अर्थात ट्रेझर हंट स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले आहे. गणेश चतुर्थीच्या वीकेंडला, १९ आणि २० सप्टेंबर २०२६ रोजी जे. एम. रोड परिसरात ही अनोखी स्पर्धा रंगणार आहे.

पुण्याच्या गणेशोत्सवाची ओळख केवळ धार्मिक उत्सवापुरती मर्यादित नसून त्यामागे लोकपरंपरा, कला, इतिहास आणि सामाजिक चळवळींचा मोठा वारसा आहे. याच सांस्कृतिक ठेव्याची तरुण पिढीला आणि जगभरातील पुणेकरांना नव्या माध्यमातून ओळख करून देण्याचा प्रयत्न या उपक्रमातून करण्यात आला आहे.

आठ देशांतील पुणेकर जोडणार सुगावे

'ग्लोबल गणेश वाट'चे सर्वांत वेगळे वैशिष्ट्य म्हणजे परंपरा आणि तंत्रज्ञानाचा संगम. या स्पर्धेत जगातील तब्बल आठ देशांमधील अनिवासी भारतीय पुणेकर सहभागी होणार आहेत. सिंगापूर, यूके, अमेरिका, ऑस्ट्रेलिया, जर्मनी, कतार, मलेशिया आणि थायलंड येथील पुणेकर व्हॉट्सॲपच्या माध्यमातून पुण्यातील आपल्या कुटुंबीयांशी संपर्क साधून ट्रेझर हंटमधील सुगावे उलगडण्यास मदत करणार आहेत.

त्यामुळे सातासमुद्रापार असलेले पुणेकरही आपल्या शहराच्या गणेशोत्सवाशी प्रत्यक्ष जोडले जाणार आहेत. एका बाजूला पुण्याच्या रस्त्यांवर प्रत्यक्ष खजिना शोध सुरू असताना दुसऱ्या बाजूला परदेशातील पुणेकर डिजिटल माध्यमातून या सांस्कृतिक प्रवासात सहभागी होणार आहेत.

पुणे ते फुकेत सांस्कृतिक सेतू

या उपक्रमातून पुणे आणि थायलंडमधील फुकेत यांच्यातील सांस्कृतिक संबंधांनाही नवे व्यासपीठ मिळणार आहे. पुण्यातील श्रीमंत दगडूशेठ हलवाई गणपती आणि फुकेतमधील गणपती प्रती दगडूशेठ देवस्थान यांना या स्पर्धेच्या माध्यमातून जोडण्यात आले आहे.

स्पर्धेतील विजेत्यांना फुकेत येथील देवस्थानच्या सहलीची संधी मिळणार असल्याने या उपक्रमाला आंतरराष्ट्रीय सांस्कृतिक देवाणघेवाणीची जोड मिळाली आहे.

तरुणाईला इतिहासाशी जोडण्याचा प्रयत्न

आजच्या डिजिटल युगातील तरुणांना इतिहास आणि परंपरेशी जोडण्यासाठी पारंपरिक व्याख्यानांपेक्षा अनुभवाधारित उपक्रम अधिक प्रभावी ठरू शकतात. 'ग्लोबल गणेश वाट'मधील ट्रेझर हंटची संकल्पना याच दृष्टीने महत्त्वाची ठरते.

सुगावे शोधताना सहभागी पुण्याच्या गणपती मंडळांचा इतिहास, सांस्कृतिक स्थळे, लोकपरंपरा आणि गणेशोत्सवाशी संबंधित विविध पैलू जाणून घेतील. त्यामुळे मनोरंजनाबरोबरच सांस्कृतिक शिक्षण आणि वारसा संवर्धन साधण्याचा प्रयत्न या उपक्रमातून होणार आहे. पुण्याच्या गणेशोत्सवाची परंपरा स्थानिक असली तरी तिचा सांस्कृतिक प्रभाव जागतिक आहे. 'ग्लोबल गणेश वाट' या संकल्पनेमुळे पुण्यातील नागरिक, तरुण पिढी आणि परदेशातील पुणेकर यांना एका समान सांस्कृतिक धाग्यात बांधण्याचा प्रयत्न होत आहे.

१९ आणि २० सप्टेंबरला जे. एम. रोडवर रंगणारा हा सांस्कृतिक खजिना शोध केवळ स्पर्धा न राहता पुण्याच्या गणेशपरंपरेचा जागतिक प्रवास ठरण्याची अपेक्षा आहे.

सारांश वृत्त

उद्धव ठाकरेंना मोठा धक्का, एकनाथ शिंदेंच्या मंत्रालयाने अधिसूचना काढली

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : वृत्तसंस्था

शिवसेना उद्धव बाळासाहेब ठाकरे पक्षाला मुंबईत मोठा धक्का बसला आहे. पक्षाच्या नगरसेवक

एसआयआरच्या नावाखाली १.८५ लाख मतदार गायब!

मणिपूरमध्ये ६.३%, सिक्कीममध्ये ११.२% नावे वगळली; विस्थापितांच्या मतदानाच्या अधिकारावर मोठा प्रश्न

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

गुवाहाटी/ वृत्तसंस्था

मतदार यादीच्या विशेष सखोल पुनरावलोकनाच्या म्हणजेच एसआयआर प्रक्रियेनंतर मणिपूर आणि सिक्कीममध्ये तब्बल १ लाख ८५ हजार ७० मतदारांची नावे मतदार यादीतून वगळण्यात आली आहेत. दोन्ही राज्यांमध्ये अंतिम छायाचित्रयुक्त मतदार याद्या ६ सप्टेंबर रोजी प्रसिद्ध करण्यात आल्या. या आकडेवारीमुळे मतदार यादी शुद्धीकरणाच्या नावाखाली नेमके किती वास्तविक मतदार यादीबाहेर गेले, यावर गंभीर प्रश्न उपस्थित झाले आहेत.

एसआयआरपूर्वी मणिपूरमध्ये २० लाख ९३ हजार ७६ मतदार होते. पुनरावलोकनानंतर त्यापैकी १ लाख ३२ हजार ४५६ नावे वगळण्यात आली. म्हणजेच मणिपूरच्या एकूण मतदारसंख्येतील तब्बल ६.३ टक्के मतदार यादीबाहेर गेले आहेत. आता राज्यात १९ लाख ६० हजार ६२० पात्र मतदार राहिले आहेत.

सिक्कीममध्ये तर कपातीचे प्रमाण आणखी मोठे आहे. एसआयआरपूर्वी राज्यात ४ लाख ७१ हजार ८१ मतदार होते.

त्यापैकी ५२ हजार ६१४ नावे वगळण्यात आली असून ही कपात तब्बल ११.२ टक्के आहे. आता सिक्कीममध्ये ४ लाख १८ हजार ४६७ पात्र मतदार आहेत.

मणिपूरमधील परिस्थिती विशेष संवेदनशील आहे. जातीय संघर्षामुळे मोठ्या संख्येने नागरिक विस्थापित झाले आहेत. एसआयआरदरम्यान कुकी-झो समुदायातील संघटनांनी संघर्षामुळे विस्थापित झालेल्या नागरिकांची नावे मतदार यादीतून वगळली जाऊ शकतात, अशी भीती व्यक्त केली होती. त्यामुळे वगळण्यात आलेल्या नावांमध्ये विस्थापित नागरिक किती आहेत, त्यांना पुन्हा मतदानाचा अधिकार मिळणार कसा आणि पडताळणीची प्रक्रिया किती पारदर्शक होती, हे प्रश्न महत्त्वाचे ठरतात.

मणिपूरमध्ये महिला मतदारांची संख्या पुरुषांपेक्षा अधिक असल्याचेही अंतिम आकडेवारीत दिसते. त्यामुळे मतदार यादीतील मोठ्या प्रमाणावरील कपातीचा सामाजिक आणि राजकीय परिणाम तपासणे आवश्यक आहे. मतदार यादीतील बोगस नावे हटवणे आवश्यक असले, तरी खरा मतदारच मतदानाच्या अधिकारापासून वंचित राहिला तर त्याची जबाबदारी कोणाची? हा मूलभूत लोकशाही प्रश्न आहे. एसआयआरने मतदार यादी स्वच्छ केली की हजारो नागरिकांचा आवाजच यादीतून पुसला, याचे पारदर्शक उत्तर आता निवडणूक यंत्रणेला द्यावे लागणार आहे.

‘अजितदादांचा मृत्यू असा होतो का?’ विमान अपघाताच्या तपासावर मनोज जरांगेंची शंका; पारदर्शक चौकशीची मागणी!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

जालना । प्रतिनिधी

दिवंगत माजी उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांच्या विमान अपघाती मृत्यूच्या तपासावर मराठा आंदोलक मनोज जरांगे पाटील यांनी प्रश्नचिन्ह उपस्थित केल्याने महाराष्ट्राच्या राजकारणात नवी चर्चा सुरू झाली आहे. अंतरवाली सराटी येथे उपोषणाच्या दहाव्या दिवशी झालेल्या पत्रकार परिषदेत जरांगे यांनी अजित पवार यांच्या मृत्यूचा उल्लेख करत अजितदादांचे कोणासोबत शत्रुत्व नव्हते. एवढा मोठा माणूस असा मरत असतो का? असा सवाल केला.

अजित पवार हे महाराष्ट्राच्या राजकारणातील अनुभवी आणि अभ्यासू नेते होते. त्यांच्या अचानक झालेल्या विमान अपघाती मृत्यूने राज्याला मोठा धक्का बसला. त्यामुळे या दुर्घटनेमागील नेमके कारण जनतेसमोर पूर्णपणे आणि स्पष्टपणे यायला हवे, अशी भूमिका जरांगे यांनी मांडली.

विमान अपघाताच्या तपासात तांत्रिक स्थिती, हवामान, उड्डाणाची परिस्थिती, वैमानिकांशी संबंधित बाबी तसेच ब्लॅक बॉक्समधील फ्लाइट डेटा आणि कॉकपिटमधील संभाषण यांसारख्या महत्त्वाच्या पुराव्यांचा अभ्यास केला जातो. त्यामुळे अंतिम तपास अहवालात नेमके काय समोर येते, याकडे आता सर्वांचे लक्ष लागले आहे.

मात्र जरांगेंच्या वक्तव्यामुळे एक संवेदनशील प्रश्न पुन्हा चर्चेत आला आहेया अपघाताचा तपास पूर्णपणे स्वतंत्र, निष्पक्ष आणि पारदर्शक पद्धतीने होत आहे का? कोणत्याही व्यक्तीवर थेट आरोप करण्याऐवजी सर्व शक्यता तपासून सत्य जनतेसमोर आणण्याची मागणी त्यांनी केली आहे. दरम्यान, मराठा आरक्षणाच्या मुद्द्यावरूनही जरांगे यांनी सरकारला कडक इशारा दिला. बैठका, आश्वासने आणि चर्चांच्या नावाखाली वेळकाढूपणा सुरू असल्याचा आरोप करत आता आश्वासन नको, निर्णय आणि त्याची अंमलबजावणी हवी,

‘मन की बात’ सांगण्यासाठी नव्हे, ‘जनता की चिंता’ ऐकण्यासाठी यात्रा! भारत जोडोच्या चौथ्या वर्षपूर्तीवर काँग्रेसचा सत्तेला थेट सवाल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

राहुल गांधी यांच्या नेतृत्वाखालील भारत जोडो यात्रेला आज चार वर्षे पूर्ण होत असताना काँग्रेसने या यात्रेचे जोरदार समर्थन करत केंद्रातील नरेंद्र मोदी सरकारच्या राजकीय शैलीवर अप्रत्यक्षपणे निशाणा साधला आहे. काँग्रेसने स्पष्ट शब्दांत म्हटले आहे की, भारत जोडो यात्रा ही जनतेला ‘मन की बात’ ऐकवण्यासाठी नव्हती, तर देशातील सामान्य नागरिकांच्या ‘जनता की चिंता’ ऐकण्यासाठी होती. त्यामुळे चौथ्या वर्षपूर्तीच्या निमित्ताने काँग्रेसने पुन्हा एकदा या यात्रेला राजकीय आणि सामाजिक परिवर्तनाचा निर्णायक टप्पा म्हणून पुढे केले आहे.

काँग्रेसचे सरचिटणीस आणि संघटन प्रभारी के. सी. वेणुगोपाल यांनी भारत जोडो यात्रेने समाजात एक प्रकारची क्रांती निर्माण केल्याचा दावा केला. तर काँग्रेसचे सरचिटणीस आणि माध्यम विभागाचे प्रभारी जयराम रमेश यांनी ७ सप्टेंबर हा या ऐतिहासिक यात्रेच्या प्रारंभाचा चौथा वर्धापनदिन असल्याचे सांगितले.

४ वर्षांपूर्वी कन्याकुमारी येथील विवेकानंद स्मारकाला भेट देऊन राहुल गांधी यांनी सुमारे १२० भारत यात्रेकरूंसह या प्रदीर्घ प्रवासाला सुरुवात केली होती. या यात्रेदरम्यान राहुल गांधी यांनी १२ जाहीर सभा, १०० हून अधिक छोट्या कोपरा सभा आणि १३ पत्रकार परिषदा घेतल्या.

काँग्रेसच्या मते, या यात्रेचा केंद्रबिंदू केवळ राजकीय प्रचार नव्हता, तर बेरोजगारी, महागाई, सामाजिक ध्रुवीकरण आणि सामान्य नागरिकांच्या प्रश्नांना थेट समजून घेणे हा होता. मात्र, चार वर्षांनंतरही या प्रश्नांवर ठोस बदल किती झाला, हा प्रश्न कायम आहे.

काँग्रेस आज यात्रेच्या आठवणींना ‘निर्णायक वळण’ म्हणून मांडत असली, तरी या यात्रेचा प्रत्यक्ष राजकीय परिणाम किती झाला आणि जनतेच्या चिंता किती दूर झाल्या, याचे उत्तर आगामी काळातील राजकीय परिस्थितीच देणार आहे. घोषणांपेक्षा जनतेच्या प्रश्नांवर प्रत्यक्ष कृती झाली का, हाच आता खरा कसोटीचा मुद्दा ठरणार आहे.

भारतीय अंतराळ क्षेत्रात पिक्सेलची ‘झेप’! गुगलच्या पाठबळाच्या कंपनीला तब्बल १०० दशलक्ष डॉलर; देशातील अंतराळ स्टार्टअपचा सर्वात मोठा निधी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

भारताच्या वेगाने विस्तारत असलेल्या खासगी अंतराळ क्षेत्रात मोठी घडामोड समोर आली आहे. गुगलचे पाठबळ असलेल्या भारतीय अंतराळ तंत्रज्ञान कंपनी पिक्सेलने तब्बल १०० दशलक्ष डॉलरचा, म्हणजेच सुमारे ८३० कोटी रुपयांचा निधी उभारला आहे. रॉयटर्सच्या वृत्तानुसार, भारतीय अंतराळ तंत्रज्ञान क्षेत्रातील एखाद्या कंपनीने एका फेरीत उभारलेला हा आतापर्यंतचा सर्वात मोठा निधी आहे.

पिक्सेलने सोमवारी जाहीर केलेल्या माहितीनुसार, १०० दशलक्ष डॉलरच्या ‘सिरीज सी’ निधी फेरीचे नेतृत्व सिंगापूरच्या सरकारी गुंतवणूकदार टेमासेक आणि ब्रिटनमधील अंतराळ तंत्रज्ञान क्षेत्रातील गुंतवणूक संस्था सेराफिम यांनी केले. कंपनीच्या विद्यमान गुंतवणूकदारांमध्ये रॅडिकल व्हेंचर्स आणि ग्रोएक्स व्हेंचर्स यांचाही समावेश आहे. तर ३६० वन ॲसेट आणि आयएमएम इन्व्हेस्टमेंट हे नवे गुंतवणूकदार या फेरीत सहभागी झाले आहेत.

या नव्या निधीमुळे पिक्सेलने आतापर्यंत उभारलेला एकूण निधी १९५ दशलक्ष डॉलरवर, म्हणजेच अंदाजे १,६०० कोटी रुपयांच्या आसपास पोहोचला आहे. बंगळुरूमध्ये मुख्यालय असलेल्या पिक्सेलची स्थापना अवईस अहमद यांनी केली असून कंपनी उपग्रह आणि पृथ्वी निरीक्षणाशी संबंधित अत्याधुनिक तंत्रज्ञान विकसित करण्यावर लक्ष केंद्रित करते.

या निधीमुळे भारताच्या खासगी अंतराळ उद्योगाची क्षमता आणि आंतरराष्ट्रीय गुंतवणूकदारांचा वाढता विश्वास अधोरेखित होत असला, तरी यामागे एक मोठा प्रश्नही आहेभारताच्या अंतराळ क्षेत्रातील ही नवी ‘स्टार्टअप क्रांती’ प्रत्यक्षात किती व्यापक होणार? सरकारी संस्थांच्या पलीकडे खासगी कंपन्या अंतराळ तंत्रज्ञानात मोठ्या प्रमाणावर गुंतवणूक आकर्षित करत आहेत. पिक्सेलचा १०० दशलक्ष डॉलरचा निधी हा केवळ एका कंपनीचा आर्थिक टप्पा नसून भारताच्या अंतराळ अर्थव्यवस्थेकडे जागतिक भांडवल किती गांभीर्याने पाहत आहे, याचा संकेत मानला जात आहे. मात्र मोठा निधी मिळणे ही सुरुवात आहे; जागतिक स्तरावर स्पर्धा करण्यासाठी तंत्रज्ञान, व्यावसायिक यश आणि सातत्यपूर्ण कामगिरी सिद्ध करण्याचे खरे आव्हान आता पिक्सेलसमोर आहे.

इस्रो विक्रीला काढलंय का? खासगीकरणाच्या हालचालींवर कर्मचाऱ्यांची चिंता; ‘इस्रो देशाची प्रमुख संस्था राहील’ म्हणत सरकारला खुलासा का करावा लागला?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

बंगळुरू : प्रतिनिधी

भारताच्या अंतराळ क्षेत्राला नवी दिशा देण्याच्या नावाखाली खासगीकरणाला वेग देणाऱ्या केंद्र सरकारसमोर आता इस्रोच्या भूमिकेवरूनच प्रश्नचिन्ह उभे राहिले आहे. भारतीय अंतराळ संशोधन संस्था म्हणजेच इस्रोच्या कर्मचारी संघटनेने काही महत्त्वाच्या अंतराळविषयक कामकाजाचे हस्तांतरण खासगी तसेच सरकारी कंपन्यांकडे करण्याच्या योजनांबाबत चिंता व्यक्त केल्यानंतर इस्रोला स्वतः पुढे येऊन स्पष्टीकरण द्यावे लागले आहे. मग प्रश्न असासरकार इस्रोला मजबूत करत आहे की हळूहळू त्याच्या हातातील कामकाज आणि क्षमता खासगी क्षेत्राकडे सोपवत आहे?

इस्रोने स्पष्ट केले आहे की संस्था भारताची प्रमुख अंतराळ संस्था म्हणून कायम राहणार आहे. प्रगत अंतराळ संशोधन आणि तंत्रज्ञान विकास, राष्ट्रीय व धोरणात्मक मोहिमा, अंतराळ विज्ञान आणि संशोधन तसेच अत्यंत महत्त्वाच्या आणि अत्याधुनिक अंतराळ क्षमतांची जबाबदारी इस्रोकडेच राहणार असल्याचे संस्थेने म्हटले आहे.

भारताने मंगळ मोहिमेपासून चंद्राच्या दक्षिण ध्रुवाजवळील यशस्वी सॉफ्ट लँडिंगपर्यंत अनेक ऐतिहासिक कामगिरी केल्या आहेत. स्वदेशी प्रक्षेपण वाहने विकसित करून भारताने जागतिक अंतराळ क्षेत्रात आपले स्थान

निर्माण केले आहे. आता देशाच्या पहिल्या मानवयुक्त अंतराळ मोहिमेचीही तयारी सुरू आहे.

मात्र, ज्या संस्थेने देशाला अंतराळ महासत्तांच्या पंक्तीत नेले, तिच्या कामकाजातील काही भाग खासगी आणि सरकारी कंपन्यांकडे का हस्तांतरित केला जात आहे? खासगी गुंतवणूक आणि उद्योगांचा सहभाग वाढवणे वेगळे; पण त्यातून इस्रोची स्वायत्तता, संशोधन क्षमता आणि धोरणात्मक नियंत्रण कमकुवत होणार नाही याची हमी कोण देणार?

‘इस्रो प्रमुख संस्था राहील’ असे सांगणे पुरेसे नाही. नेमकी कोणती कामे खासगी कंपन्यांना दिली जाणार, त्यावर नियंत्रण कोणाचे असेल आणि राष्ट्रीय सुरक्षेशी संबंधित तंत्रज्ञानाचे संरक्षण कसे होणार, याची पारदर्शक माहिती सरकारने जनतेसमोर ठेवणे गरजेचे आहे.

अंतराळ क्षेत्रात खासगी सहभागाचे स्वागत असले तरी खासगीकरण आणि राष्ट्रीय संपत्तीचे हळूहळू हस्तांतरण यातील सीमारेषा कुठे आहे? हा प्रश्न आता सरकारला टाळता येणार नाही.

‘सत्ताधाऱ्यांविरोधात भ्रष्टाचाराचा गुन्हा दाखल करणे जवळपास अशक्य’ मद्रास उच्च न्यायालयाची टिप्पणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : वृत्तसंस्था

या देशात प्रभावशाली व्यक्तींविरोधात भ्रष्टाचाराचे गुन्हे नोंदवून घेणे जवळपास अशक्य आहे. मद्रास उच्च न्यायालयाचे न्यायमूर्ती आनंद वेंकटेश यांनी ७ सप्टेंबर २०२६ रोजी केलेली ही मौखिक टिप्पणी केवळ एका न्यायालयीन प्रकरणापुरती मर्यादित राहणारी नाही. ती देशातील सत्ता, प्रशासन, तपास यंत्रणा आणि सामान्य नागरिक यांच्यातील वाढत्या असमतोलावर थेट बोट ठेवणारी टिप्पणी आहे.

माजी मंत्री एस. पी. वेलुमणी आणि तीन आयएएस अधिकाऱ्यांशी संबंधित निविदा प्रकरणातील विलंबावर सामाजिक संस्था अरप्पोर अयक्कमने दाखल केलेल्या अवमान याचिकेवर सुनावणी करताना न्यायालयाने ही टिप्पणी केली. म्हणजेच प्रश्न केवळ भ्रष्टाचाराचा नाही; भ्रष्टाचाराचा आरोप समोर आल्यानंतर कायदेशीर प्रक्रिया सुरू करण्यासाठीच जर सामान्य नागरिकाला संघर्ष करावा लागत असेल, तर कायद्यापुढे सर्व समान असल्याचा घटनात्मक दावा नेमका किती प्रभावी आहे? हा प्रश्न उभा राहतो.

याच पार्श्वभूमीवर भारतातील माध्यमस्वातंत्र्याची स्थितीही अस्वस्थ करणारी आहे. रिपोर्टर्स विदाऊट बॉर्डर्सच्या २०२६ जागतिक माध्यमस्वातंत्र्य निर्देशांकात भारत १८० देशांमध्ये १५७व्या क्रमांकावर आहे, तर भारताचा गुणांक ३१.९६ आहे. आरएसएफ भारतातील माध्यमविश्व मोठे असले तरी राजकीय दबाव, मालकीचे केंद्रीकरण आणि पत्रकारितेच्या स्वातंत्र्यासमोरील आव्हाने अधोरेखित करते.

आणि इथेच मक्तेदारीचा प्रश्न महत्त्वाचा ठरतो. भारतात माध्यमांची संख्या मोठी असली तरी मालकी काही मोठ्या कॉर्पोरेट समूहांकडे केंद्रीत होत असेल, तर विविध आवाजांची संख्या आणि प्रत्यक्ष संपादकीय स्वायत्तता या दोन वेगळ्या गोष्टी ठरतात. अदानी समूहाने २०२२ मध्ये एनडीटीव्हीवरील नियंत्रण मिळवण्याच्या दिशेने पाऊल टाकले होते; त्याच काळात समूहाने क्विंटिलियन या डिजिटल व्यवसायविषयक माध्यमातही हिस्सा घेतला.

फ्रीडम हाऊसच्या २०२६ अहवालात भारताला १०० पैकी ६२ गुणांसह ‘झरऀीश्रू ऋअॅशश’ म्हणजे ‘अंशतः मुक्त’ देश म्हणून वर्गीकृत करण्यात आले आहे. दुसरीकडे व्ही-डेमच्या २०२६ अहवालाने भारताच्या लोकशाही स्थितीबाबत गंभीर चिंता नोंदवल्या आहेत आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याच्या जागतिक घसरणीवर प्रकाश टाकला आहे.

म्हणून आजचा खरा प्रश्न भारत हुकूमशाही झाला का? एवढाच नाही. त्याहून गंभीर प्रश्न असा आहेसत्ताधाऱ्यांविरोधात भ्रष्टाचाराचे प्रकरण पुढे नेणे कठीण होत असेल, माध्यमस्वातंत्र्य जागतिक क्रमवारीत १५७व्या क्रमांकावर असेल आणि आर्थिक-सामाजिक क्षेत्रातील प्रभावशाली समूहांचा सार्वजनिक जीवनावर वाढता प्रभाव असेल, तर लोकशाहीच्या संस्थात्मक संरक्षणाची स्थिती नेमकी किती मजबूत आहे?

लोकशाही फक्त निवडणुका घेण्याचे नाव नाही. सत्तेवर प्रश्न विचारता येणे, भ्रष्टाचाराच्या तक्रारींवर निष्पक्ष कारवाई होणे, माध्यमांना सरकारवर टीका करता येणे आणि मोठ्या उद्योगांपासून राज्यसंस्थांचे निर्णय स्वतंत्र राहणेहीच लोकशाहीची खरी परीक्षा आहे.

मद्रास उच्च न्यायालयाची टिप्पणी त्यामुळे केवळ न्यायालयीन निरीक्षण म्हणून दुर्लक्षित करता येणार नाही. ती सत्तेला विचारणारा आरसा आहेजर सामान्य माणसाला शक्तिशाली व्यक्तीविरोधात तक्रार नोंदवण्यासाठीही संघर्ष करावा लागत असेल, तर कायद्यापुढे सर्व समान ही घोषणा फक्त संविधानाच्या पानावर उरली आहे का?